

AMSTERDAM WESTERKERK

restauratie rijksmonument

archivolt
architecten

Fotograaf: Leontine Lamers

1 foto vanaf Westerkmarkt; 2 gevelsteen; 3 leeuwenkop; 4 entree kerk

De Westerkerk dateert uit 1620-1631 en is gebouwd naar ontwerp van stadsbouwmeester Hendrick de Keyser. Met zijn karakteristieke toren is het één van de eerste, grootste en bekendste protestantse kerken van Amsterdam. Het rijksmonument toonde vorstschade aan het metselwerk en aan de binnenzijde schade aan het stucwerk. Vanuit monumentenzorg werd gevraagd om een gedegen onderbouwing voor het noodzakelijke grootschalig onderhoud.

Door bestudering van de al gemaakte rapportages werd gekozen om samen met TU Delft een aantal aanvullende onderzoeken uit te voeren. De gehydrofobeerde gevel samen met de cementgebonden raaplaag aan de binnenzijde zorgde ervoor dat ingetreden vocht niet meer naar buiten kon treden. Hierdoor leidde vorst en aanwezige zouten tot zichtbare schade. Naast het herstel van de gebruikelijke bouwkundige gebreken werd het gedeeltelijk weer ademend maken van de gevel uitgangspunt van de restauratie.

Eind 2013 is gestart met het grootschalig onderhoud van het exterieur aan de noord- en oostzijde van de kerk. Naast voegwerkerherstel en inboeten van stenen is het natuursteen waar nodig hersteld en zijn de bouwkundige aansluitingen vernieuwd en aangepast. De nieuwe stenen zijn speciaal op ambachtelijke wijze gemaakt en passen qua kleurmengeling, formaat, eigenschappen en structuur bij het oude metselwerk. Eind 2014 is aangevangen met de laatste fase van het exterieur. De hele restauratie was in het voorjaar van 2016 afgerond.

De kleurstelling van natuursteen ornamenten werd in nauw overleg met Bureau Monumenten en Archeologie van Amsterdam en de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed bepaald. Middels het uitvoeren van kleurhistorisch

AMSTERDAM WESTERKERK

exterieur

archivolt
architecten

1

2

3

4

5

onderzoek door ons bureau en het opzetten van meerdere kleurmonsters is uiteindelijk gekeken naar het herstel van het beeldensemble van de kerk en de onbeschilderde toren. Mede door het ontbreken van historische onderbouw voor geschilderd natuursteen is gekozen voor een speciaal voor de kerk gemengde kleur met een grijze ondertoon die zorgt voor een mooi en rustig samenspel met de toren.

In het interieur speelde inwatering, de opbouw en de aanwezigheid van zouten in de stuc laag een rol in het ontstaan van schade. Door het aanpassen van detaillering aan de buitenzijde wordt inwatering voorkomen. Het hoge percentage aanwezige zouten was echter een bron van zorg. Begin 2015 zijn vijf verschillende stucproeven opgezet, die langdurig zijn gemonitord, om te komen tot een oplossing passend bij de monumentale waarde van de kerk en de onderliggende problematiek. Uiteindelijk is gekozen om alleen het stucwerk met schade of wat los zat te vervangen voor een beter ademde stuc-opbouw afgewerkt met een ademde minerale verf.

In 2019 zijn de werkzaamheden aan het interieur van de kerk uitgevoerd. Om te zorgen dat de kerk beschikbaar bleef voor kerkdiensten zijn de werkzaamheden gefaseerd uitgevoerd en is een stofschoot geplaatst in het midden van de kerk. Hierbij is de gehele binnengevel vanaf de steigers afgeklopt om los stucwerk te lokaliseren. De kleurstelling van de gestucte wanden en de natuurstenen bouwdelen zijn in overleg met Bureau Monumenten en Archeologie en de gebruikers overeengekomen. De kleurstelling wijkt iets af van de situatie voor de restauratie. De kleur van de kolommen is getracht zo dicht mogelijk bij een Bentheim zandsteenkleur te brengen. Het houten gewelf en de kroonlijst zijn in dezelfde kleur geschilderd als het natuursteen, zodat

AMSTERDAM WESTERKERK

interieur

archivolt
architecten

1

2

3

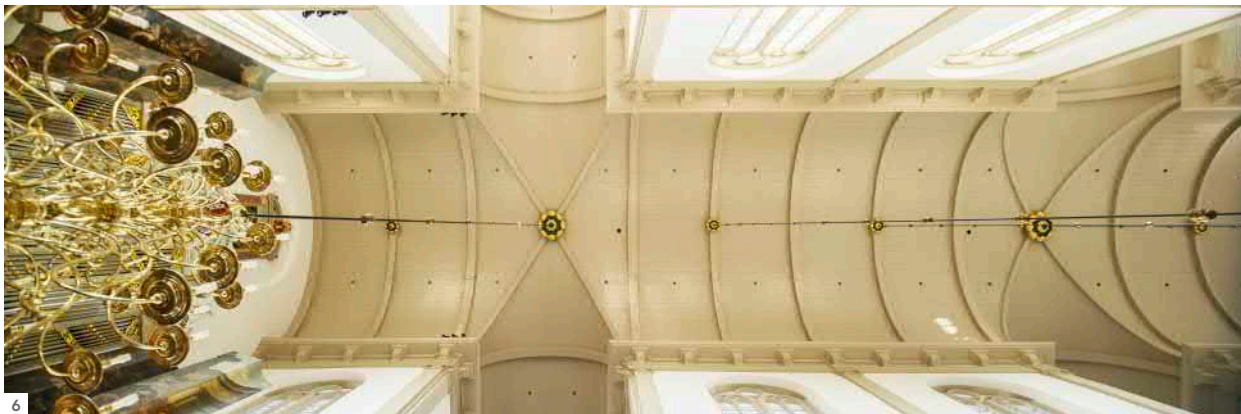
4

5

7

6

een mooi geheel ontstaat.

Voor de gestucte wanden is gekozen voor een zachte witte kleur, die goed aansluit bij het natuursteen. Hierdoor is een mooi geheel ontstaan, en geeft een warme sfeer.

Een deel van het interieur is nog niet uitgevoerd, dit betreft de lagere delen aan de zuidzijde. Hierdoor is nog een verschil te zien tussen de oude en nieuwe kleurstelling in het interieur.

Tijdens de werkzaamheden aan het stucwerk ontstond veel stof, wat het monumentale Duyschot orgel kon beschadigen. Om dit te voorkomen is een steiger gebouwd die geseald is en zijn filters geplaatst. Tegelijkertijd met de restauratiewerkzaamheden aan het interieur zijn er onderhoudswerkzaamheden verricht aan het Duyschot orgel door een gespecialiseerd orgelrestauratiebedrijf.

Na de restauratie van het kerkgebouw is het bijgebouw het Prinsenhuis en de toiletgroepen van de kerk gerenoveerd. Het Prinsenhuis wordt gebruikt door de kerk als vergaderruimte, opvang voor kinderen tijdens de diensten, ruimte voor de catering tijdens bruiloften en als verhuurbare ruimte voor diverse doeleinden.

Het doel was om het geheel meer te betrekken bij de kerk. Een belangrijke stap was om de hal vanuit de kerk richting het Prinsenhuis en de toiletgroep van nieuw tegelwerk te voorzien en de kleurstelling van beiden gebouwen op elkaar af te stemmen. Een steunbeer van de kerk werd weer zichtbaar door het verwijderen van een later aangebrachte kast. De vloertegels in de hal doen denken aan de grafzerken in de kerk, welke mooi doorlopen de toiletgroepen in. In de toiletgroepen zijn de wandtegels en het sanitair vernieuwd.

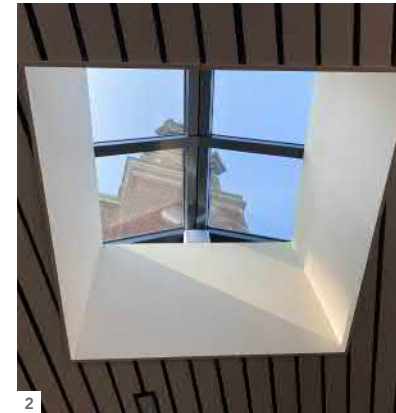
AMSTERDAM WESTERKERK

het Prinsenhuis

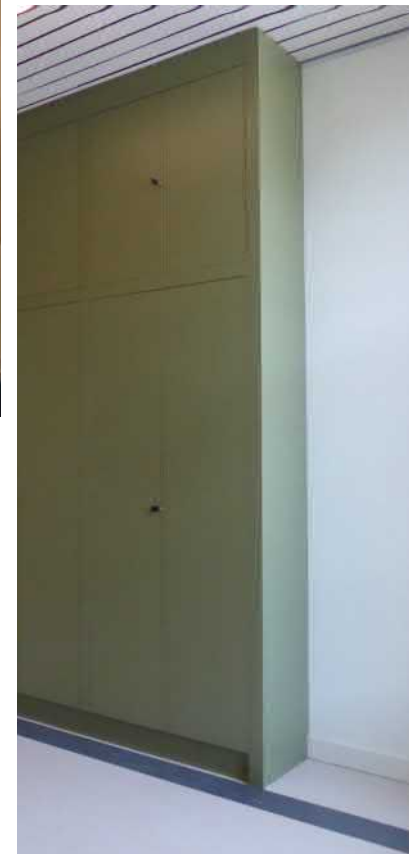
**archivolt
architecten**

1

2

3

Het Prinsenhuis bestond uit twee aparte ruimten. Deze ruimten zijn met elkaar verbonden door een doorbraak te maken in de scheidingswand. Door de doorbraak heeft de grote zaal nu weer uitzicht op de Prinsengracht. Tevens is er een doorkijk naar de Westertoren gemaakt door een daklicht te plaatsen. Deze geeft een mooie natuurlijke lichtinval in de ruimte en zorgt tegelijkertijd voor de benodigde ventilatie.

Vanwege opoffering van enkele kasten is er een kastenwand op maat gemaakt om te voldoen aan genoeg bergruimte voor de kerk.

De keuken van het Prinsenhuis was verouderd en voldeed niet meer aan de wensen van de kerkgemeenschap. Zowel vanuit de maandelijks georganiseerde TREF maaltijden als de verhuurbaarheid was meer ruimte, een betere indeling en professionele apparatuur noodzakelijk. Door het verplaatsen van een wand is de keuken vergroot en logischer ingedeeld.

Colofon

Restauratie Westerkerk te Amsterdam

Opdrachtgever College van kerkrentmeesters van de Westerkerk
Opdracht integrale advisering grootschalig onderhoud interieur en exterieur
Planvoorbereiding 2012
Planuitvoering 2013-2020 gefaseerd
Eindverantwoordelijke Ramon Pater
Projectleider Petra van Diemen
Bouwhistorie Petra van Diemen
Medewerkers Rene Westhoff, Tim Boer
Adviseurs ontwerpteam ABOT BV, T.N.O., Philips Lighting, Rolight, Annefloor Schlotter - restauratie & kleuronderzoek, Josefien & Co
Annemer Koninklijke Woudenberg